

bestemt i Testamentet. Som Forholdene ere nu, er det af dobbelt Betydning for Husmændene at faa denne Ret. Man ved jo, at de ofte leve under smaa Forhold; naar det derfor i Sygdomstilfælde eller, naar de blive ældre, er nødvendigt, at de have et af Børnene til at gaa hos dem for at kunne bevare Hjemmet, har det stor Betydning for dem, at de have Testationsretten, idet Børnene, som saaledes lægge Arbejde i en saadan lille Ejendom og uden Vederlag pleje dem, i Tide kunne være sikre paa, at dette vil komme dem til gode, naar de en Gang overtage Ejendommen. Og naar Børnene først blive saa store, at de ønske at komme i selvstændig Stilling, er det meget vanskeligt at faa dem bundne til disse Smaaahjem. Derfor har man ment, at man burde udvide denne Testationsret til ogsaa at gælde for Husmænd.

Men ikke alene af disse Grunde har man ment det; det forekommer mig, at naar Gaardmændene nu i over 100 Aar have staaet med en saadan Forret fremfor Husmændene, kan man ikke blive ved at forholde vore Husmænd denne Ret, da de staa paa fuldstændig lige Trin med Gaardmændene med Hensyn til Oplysning, og enhver maa jo dog sige, at de staa langt, langt over de Gaardeiere, der i 1769 fik Testationsretten, og den Gang var man ikke ængstelig for at give dem en saadan Raadighed over deres Bo i deres levende Live. Derfor vil jeg haabe, at dette Forslag maa blive modtaget med Velvillie, saa at Husmændene kunne faa at se, at vi ikke ere bange for at give dem den samme Ret, som man tidligere har givet Gaardmændene. Jeg haaber, at Forslaget maa blive modtaget med Velvillie af det høje Ting og den høje Regering.

Jeg skal endnu bemærke, at der er indløbet en lille Fejl i anden Linie af Forslaget, idet der staar „i Fremtiden“. Det skal rettelig være „for Fremtiden“. Med disse Udtalelser skal jeg paa det bedste anbefale Forslaget til det høje Tings velvillige Modtagelse.

Zahle: Ja, siden jeg maatte læse forskellige Professorers lærde Bøger for at kunne tage min Embedseksamen, har jeg ikke truffet paa disse Regler om Gaardejeres særlige Testationsret, naar jeg forbigaar, at en Bestemmelse derom blev optagen i Loven af 22de Marts 1899 om Jordlodder til Husmænd, men da spillede den jo ikke nogen videre Rolle, og man havde vist ikke fra nogen Side Opmærk-

somheden særlig henvendt derpaa. Nu faar man jo oprísket disse Regler, og det har interesseret mig at henvende mig til Landboere, som jo ere Medlemmer af dette høje Ting i meget stort Antal, og spørge dem, om de kendte noget til disse særlige Regler for Gaardejerne. Jeg vilde nemlig gerne danne mig et Skøn over, hvorvidt de ere i Brug mere; og jeg har saa godt som overalt faaet det Svar: Nej, vi kende ikke alene ikke noget til, at disse Bestemmelser ere i Brug, men vi kende overhovedet ikke noget til, at disse Regler eksistere. Det, at de ikke kendes i synderligt Omfang her i Salen, er for mig et stærkt Vidnesbyrd om, at de heller ikke kendes i synderlig Omfang ude i Landet; og jeg tror ikke, at dette er saa underligt. Reglen er jo gammel. Det er meget rigtigt, som den ærede Ordfører for Forslagsstillerne (Aadal) udtalte, at disse Regler stammede fra en Forordning af 13de Maj 1769; § 5. Højsalig Kong Christian den Syvende havde den Gang med allernaadigst Velbehag erfaret, „at paa de over Ryttergods holdte Auktioner have adskillige Fæstebønder med fuld Ejendomsret tilforhandlet sig deres i Fæste havende Gaarde og ere saaledes blevne virkelige Selvejere eller Ejendomsbønder, og det er Vores allernaadigste Intention og Villie, at disse og andre Selvejerbønder beskyttes og haandhæves saaledes osv.“ Se, der har man Lovgrunden; det er den, at de faa Selvejerbønder, som der var paa den Tid, vilde man beskytte og haandhæve som saadanne, man vilde træffe Bestemmelser, som forhindrede, at de faa de eksisterende Selvejerbøndergaarde blive delte eller bortsolgte, kom ind under Godser igen osv., og derfor har man i denne Forordnings § 5 en Bestemmelse om, at Selvejere eller Ejendomsbønder have Ret til at disponere over deres Gaard ikke alene i levende Live, men ogsaa ved Testamante, saaledes at det skal være ham tilladt „at anordne og fastsætte, hvorledes der efter hans Død skal forholdes med hans Gaard, og dertil hørende Besætning, hvem af hans Børn eller andre Arvinger samme skal tilfalde, hvad der egentlig skal følge med Gaarden og regnes til dens Besætning, samt hvad Sum Arvingen skal tage samme for, og hvor meget han derfor skal erlægge til Stervboen og hans Med-Arvinger“. Det er Hovedreglen i denne Sag. Den er, som den ærede Ordfører for Forslagsstillerne har sagt, bleven udvidet ved Forordning af 22de November 1837 og ved Plakat af 1847 til at gælde ogsaa i forskel-